

nosti je imajo ljudje prav radi, ker pojó skoro vse leto. Njih glas je prijeten, pesem priprosta, ob koncu pa navadno popačena in zmešana. Človeka se hitro privadijo in postanejo prav krotki in domači.

Dasitudi se ptiči za dne časih po gozdu razkropé, vendar se zbirajo zvečer na navadnih prenočiščih, kjer tiho prespé na drevesnih vejah noč. Tudi za valitve se pari bližajo drug drugemu in tako ostanejo skoro vse življenje v družbi. Valé pa lahko o vsakem letnem času in niso navezani na določen čas, liki druge ptice. Za gnezdo si izvoli par vejo, nad katero se razprostirajo druge, da varujejo zarod snega in dežja. Samica sama znaša razne šare in plete gnezdo,

katerega kotanjo napolni z mečjimi stvarmi. Samec se pa nekako pritaji in vrti v najvišjem vrhu čakajoč trenutka, ko bo treba pitati mladiče. Med tem, ko je njega samo veselje, položila je samica 3—4 sivkasta, krvavo ali rujavkasto-lisasta jajca v gnezdo in se ne premakne od njih. Mala živalica prav dobro čuti, da bi se jajca pokvarila vsled mrazú in vsa dosedanja skrb bila bi zaman. Sedaj se jej pridruži on in jo marljivo oskrbuje s hrano. Ko so mladiči izlezli iz lupin, pitata je stara iz prva z omehčanim, pozneje pa s trdim semenjem. Dolgo že letajo za njima, a hrane si ne morejo iskati, predno ne dobé ukrivljenega in trdega kljuna.

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Slovenska Matica. Odkar obstoji »Sl. Mat.«, izdaja vsako leto svoj »Letopis«, ki se je s prva imenoval »Narodni koledar«. Prinaša poleg poročil o društvenem delovanji in napredovanji tudi razne spise. Precejšen del »Letopisa« so zavzemali nekdanj leposlovni spisi, tudi prestave so se tu objavljale. Nekaj let sem prinaša »Letopis« samo poučne spise. Odbor »Mat. Slov.« je sprejel in obdržal načelo, da naj bodo ti spisi res znanstveni, toda ne preveč težavni in ne taki, da bi zanimali samo malokaterega čitatelja. To načelo je popolnoma pravo, kajti malo bi koristili večini Matičarjev visoko-znanstveni spisi, akoravno bi delali sicer čast našemu narodu. A ne morem si kaj, da ne bi pri tem opomnil še nekaj drugega. »Matica« je prvi naš slovstveni zavod in ima v narodu dovolj trdno podlago. Njen »Letopis« prihaja vsako leto na svitlo: zakaj in čemu? Morebiti samo, da prinese zbirko manjših spisov? Ali ne bi prav bilo, da bi v »Letopisu« Matičinem odsevalo kolikor mogoče duševno življenje slovenskega naroda, da bi se torej taki spisi pridobivali zanj, ki nam kažejo napredek narodov, njegove vspehe, njegove težnje po različnih straneh duševnega in gmotnega stanja. Seveda urednik ne more vsega storiti, toda oni pisatelji, ki hočejo pisati za »Letopis«, naj bi imeli to pred očmi, da bi ta knjiga postala, akoprav je znanstvena, vendar narodna knjiga.

Ako obračamo te svoje misli in želje na »Letopis« za l. 1887, moramo zadovoljni preiti od spisa in priznati, da ustreza našim zahtevam. Prvi spis je dr. J. Vošnjakov:

»Kaj človeštvo prideluje in uživa« (str. 1—64). Ta spis je ne samo poučen, ampak h krati tudi prijetno-zanimiv, kažoč, kako narava ugaja in ustreza raznim našim potrebam. Spis je tudi kolikor se dá temeljit, ker ponuja toliko statističnih podatkov, kolikor si jih more želeli tudi natančen čitatelj. Sicer pa obravnava ta spis samo rastlinske prirodine; živalske in rudninske pridejo na vrsto prihodnje leto, kar smemo z veseljem pozdravljati. — Stavkotvorje je tu pa tam nekoliko tuje; nekatere oblike ne kažejo doslednosti, n. pr. iztiskati, izdelovanje, vdomaćiti, udomaćiti, kar pa raje prištevamo tiskovnim napakam. Med »zdelovati« in »izdelovati« narod dobro loči. — Drugi spis je: »Kratka zgodovina c. kr. nižje gimnazije v Kranji«. Sestavil prof. D. Karlin (str. 65—87). — Ne morem izreči, kako otožne misli so se mi vzbujale čitajočemu o tej učilnici na lepih gorenjskih tleh. Kmalu bode spadala ta učilnica med zgodovinske predmete, ako goreče želje kranjske dežele ne zmorejo trde volje naučnega ministra. Ta sicer majhen spis je res dragocen, za kar smo gosp. pisatelju zelo hvaležni. — Tretji spis slove: »Slovenske národne vraže in prazne vére, primerjane drugim slovanskim in neslovanskim«. Spisal J. Navratil (str. 88—167). Opisane so vraže o kresu in o veliki noči. Predrzo bi bilo, ako bi hotel sodbo o resničnosti posameznih podatkov izreči, kajti nakopičenega je toliko blaga, da poročevalca kar nič ne mika zaradi majhne slave iti za neutrudljivim raziskovalcem narodnega blaga. Posamičnostij ne morem omenjati in treba mi ni drugega reči nego: čast vrlému pisatelju! Kdor ljubi mili rod svoj in je živel dolgo sredi

vernega naroda, oni prebira z največjo slastjo to nagromadeno tvarino. — »Ziga Višnjegorski, prvi avstrijski poslanec na turškem dvoru l. 1528.« Spisal Iv. Steklasa. (Str. 168—184). S znano marljivostjo nam opisuje naš zgodovinar delovanje, ali bolje, važno poslanstvo tega kranjskega plemiča na turški dvor l. 1528. Poslanstvo je zares tako zanimivo, da je pisatelj dobro pogodil izbravši si tega domačina za zgodovinsko sliko. — »Peter Petretič.« Spisal Anton Raič. (Str. 185—226). »Da bi nekoliko pripomogel k spoznavanju kajkavskih pisateljev, odločil sem se izpregovoriti nekoliko besed o Petru Petretiči: r. 1600 v Sosičah, v žumberškem okraju, 1649 zagrebški vladika, u. 1667. Izdal je »Šzveti evangeliomi« 1651. I za službeno rabo, na podlagi katere naš g. pisatelj razne zgodovinske zanimivosti, zlasti pa njegov jezik razpravlja. Žal, da se ne morem globlje spuščati v ta spis, ki je za jezikoznanca kaj mikaven in poučen. — »Voda, s posebnim ozirom na pitno vodo in na ljubljanske razmere.« Sp. I. Šubic (Str. 227—258). Ker hoče napraviti ljubljansko mesto vodovod za dobro pitno vodo, pretresalo se je vodno vprašanje zadnja leta mnogokrat v Ljubljani. Tudi gospod pisatelj je imel o vodi javno predavanje, iz katerega je nastal ta kaj primeren spis. To vprašanje se obravnava tukaj vsestransko. — »Trije slovenski rokopisi iz prve polovice XVII. stoletja.« Spisal Vatroslav Oblak. (Str. 255—315). Z veseljem opazujemo, da se preiskuje pri nas v novejšem času z veliko natančnostjo vse, karkoli moremo zaslediti v zgodovini, včasih morebiti s pretirano — ne natančnostjo, ampak obširnostjo. Slovensko jezikoslovje dobiva tako vedno širšo podlago. Bati se je pri tem le, da je obzor sicer večji, a tudi negotovost večja. O jeziku teh spomenikov, ki so prisege iz 17. veka, pravi pisatelj: »Jezik našega spomenika se ne odlikuje po nobenih starih oblikah ali drugih posebnostih niti glede glasoslovja niti glede oblikoslovja in slovarja. Rokopis je v jezikoslovnem obziru samo zaradi tega zanimiv, ker nam predočuje dosti verno jezik prve polovice sedemnajstega stoletja.« — »Biblijografija Slovenska« v l. 1886. Sestavil Ivan Tomšič. (Str. 316—328). Ta biblijografija je sicer običajna v »Letopisu«, a zaradi tega nič manj dragocena: prav v letopisu je na mestu. Moja želja sicer ni merodajna, vendar ne morem je zakrivati: kaj, ko bi naznanjene bile tudi cene časopisom in knjigam? V predarek! — »Letopis Matice Slovenske«. Sestavil Evgen Lah, društveni tajnik in knjižničar. (Str. 329—386). Ta obsega: I. Poročilo o delovanju »Matice Slov.« od 1. novembra 1886. do 31. oktobra 1887.: tri seje in veliki zbor 13. aprila 1887. II. Računsko poročilo, ki nam kaže zdatno izboljšanje denarnega stanja. III. Poročilo o društveni knjižnici. IV. Opravništvo »Mat. Sl.« za l. 1887. V. Imenik udov. Potem še tri manjša poročila.

Iz tega pregleda je razvidno, da lanski »Letopis« res ustreza zahtevam, ki smo jih stavili zgoraj. Zares, to vam je častna knjiga za slovenski narod!

„Zvončeki“. Zbirka pesnij za slovensko mladino. Nabral Anton Brezovnik, učitelj. V založbi Kleinmayrovi v Ljubljani. 1887. 8.º str. 356. Cena gl. 1.30. — To čedno knjigo priporočamo dijakom, ki želijo izbrati si lepih pesnij za deklamacije, da se učijo na pamet in tudi kratkočasijo. Prav rabljiva je; pesni so umno izbrane.

HRVATSKO SLOVSTVO.

Matica Hrvatska. Z nekako tesnim srcem poročam o delovanju »Matice Hrvatske«. Nekaj let sem razvija »Matica Hrvatska« tako mnogostransko in bogato svoje moči, da naša »Slov. Matica« nikakor ne more tekmovali z njo. Za 3 gl. letnega plačila dobivajo člani redno po šest knjig, lani so jih dobili celo sedem. In kakšnih knjig! Kakšna je zunanja oblika! Izmed lanskih imajo tri knjige ilustracije ali podobe, ki delajo Hrvatom čast. Pa tudi vsebina je izborna in za vsako leto primerno urejena. Rečimo kratko: zavidali bi Hrvatom »Matico«, ako ne bi nas vezala bratovska ljubezen in nas silila, da se i mi z njimi radujemo živega književnega napredovanja. Tolažiti se smemo Slovenci s tem, da imajo Hrvati druge gmotne pomočke, nego mi. V decembru l. 1886 je bilo 6131 členov, sedaj jih je skoro 400 več; deželna vlada daje podpore 1500 gl., »Matica Hrvatska« ima veliko glavnico (nad 63.000 gld.), ima Draškovičev in Koturov zaklad za nagrade pisateljem (nad 20.000 gld.): s takimi pomočki morejo Hrvati že kaj izdati!

Lansko poletje došle knjige so namenjene društvenikom za l. 1886. Po številu jih je sedem, za Slovence osem (!), katere bomo čitateljem svojim kratko označili, kakor bomo tudi sploh trudili se kazati književno življenje Hrvatov, posebej še »Hrvatske Matice« — naše bogate tetke. I. Prekoristna in vrlo pisana knjiga so »Črtice iz hrvatske književnosti.« Napisal Ivan Broz. Sveska prva. Uvod v književnost. 8.º str. 168. Cena gl. 1.20. Ta knjiga opisuje tako dobro pomen slovstva, njegovo bistvo, razdelitev, jezike sploh in posebej slovanske, — izmed katerih je seveda hrvatskemu odmenjenega največ prostora —, da ni lahko kaj tako izbornega najti v drugih slovstvih. Kaj enakega bi želeli tudi Slovencem. O novejšem našem slovstvu piše (str. 74): »Privijajući se u doba našega književnoga i narodnoga preporoda uz knjigu hrvatsku, slovenska se književnost zajedno s hrvatskom preporodila u duhu čistega slovenstva i očelila narodnost slovensku, te se ne treba bojati, da će je smrviti valovi, koji udaraju s velike njemačke pučine.« — Danes še omenjam: 2 »Glasoviti Hrvati prošlih vjekova«. Niz životopisa Napisal Ivan Kukuljević Sakcinski. Sa sedam slika. 8.º str. 269. Cena gold. 2. — Opisani so: Ivan Česmički (Janus Pannonius), Stjepan Brodarić, Antun Vrančić, Mehmed Sokolović, Stjepan konzul Istrijanin, Dinko Zavorović, Juraj Habelić, Porodica Draškovića, Ivan Ivanišević, Rugjer Josip Bošković. — Krasna knjiga, ki ima namen proslavljati te zaslužne može in jih staviti rojakom v posnemanje!